

Medailles van de Herentalse *Teekenschool*

door Rudy Dillen

De Stedelijke Academie wil ervoor zorgen dat ze een plaats is waar 6- tot 88-jarigen, met interesse voor kunst, de mogelijkheid krijgen om, onder deskundige begeleiding, creativiteit en artistiek inzicht te ontwikkelen. Daarmee wijkt het huidige model af van de oorspronkelijke bedoeling toen men vooral de opwaardering van jonge stielmannen voor ogen had.

Zo lezen we in de notulen van de gemeenteraad van 29 dec. 1952, n.a.v. de goedkeuring van wijzigingen in het reglement van de tekenschool :

Art 1. De tekenschool van Herentals beoogt het aankweken en verspreiden van kunstbegrippen in verband met de verschillende ambachten en een degelijke verdere kunststudie. De tekenschool heeft voor doel het vormen van bekwame stielmannen en ambachtslieden voor Herentals en omstreken. Zij wordt speciaal ingericht voor de jonge arbeiders die verplicht zijn na de lagere school dadelijk te gaan arbeiden en geen gelegenheid hebben om zich theoretisch in hun vak te bekwamen. De lessen worden zodanig ingericht dat ze na een normale werkdag kunnen gevolgd worden.

Art 2. de school omvat twee afdelingen : tekenen en bouwkunde.

Door de schooloverheid zal een gedetailleerd programma voor elk der afdelingen, verdeeld in studie jaren, worden opgemaakt dat stipt zal gevolgd worden. Dit programma zal ter goedkeuring aan het bestuur van Schone Kunsten bij het Ministerie van Openbaar Onderwijs worden voorgelegd. Het zal het basisdocument vormen bij de erkenning der school in één der door het Ministerie bepaalde graden.

Art 3. De gemeente onderhoudt de school op een speciale begroting met toelagen van Staat en Provincie. De tekenschool werkt onder toezicht van een gebeurlijk op te richten bestuurscomité en van het Schepencollege.

Deze arduinen steen (215 x 55 x 30cm) sierde ooit de inkom van de Herentalse 'Teekenschool', na een omzwerving in Mol bracht Fons Van De Water deze terug thuis.

Een schooljaar liep over 7 opeenvolgende maanden (van september t.e.m. april). Elke dag was er les (behalve op woens- en zaterdag) gedurende 2u per avond en 3u op zondagvoormiddag. Alle bepalingen die golden in het gewone onderwijs, m.b.t. aanwezigheden, spijbelen, tucht, ... waren ook van toepassing in de tekenschool en vergeleken naar moderne normen tamelijk streng.

In de gemeenteraadnotulen van 14 november 1859 is er, met de aanstelling van de heer Broux als eerste 'tekenmeester', voor het eerst sprake van de *Herenthalse Teekenschool*. De oprichting van de school was een gemeentelijk initiatief, behoorde daarmee tot het gemeentelijk onderwijs en resulteerde onder de vleugels van het Ministerie van Onderwijs.

De Herentalse 'Teekenschool' kent succes en uitbreiding was al snel noodzakelijk. In de notulen van 24 januari 1881 is sprake van een leergang Bouwkunde en in 1886 wordt de heer J. Van Bouchout aangesteld als vakleeraar Bouwkunde.

Zilveren medaille met brede rand en draagoog, 40mm, 8.37g

vz – binnen een versierde rand TEEKENSCHOOL / Herenthals / 1908

kz – binnen een versierde rand PROJEE TIE / 1^e Prijs / F. Van Houdt

We merken een spijtige spellingsfout : PROJEE TIE, ipv. PROJECTIE.

Aangaande deze medaille en de bijhorende prijskamp vermeldt het Nieuws- en Advertentieblad van Herenthals, Zaterdag 5 September 1908 :

Stadsteekenschool van Herenthals – Prijskampen in 1908

Teekenklas – Middelbaar Onderwijs, 1^e Afdeling.

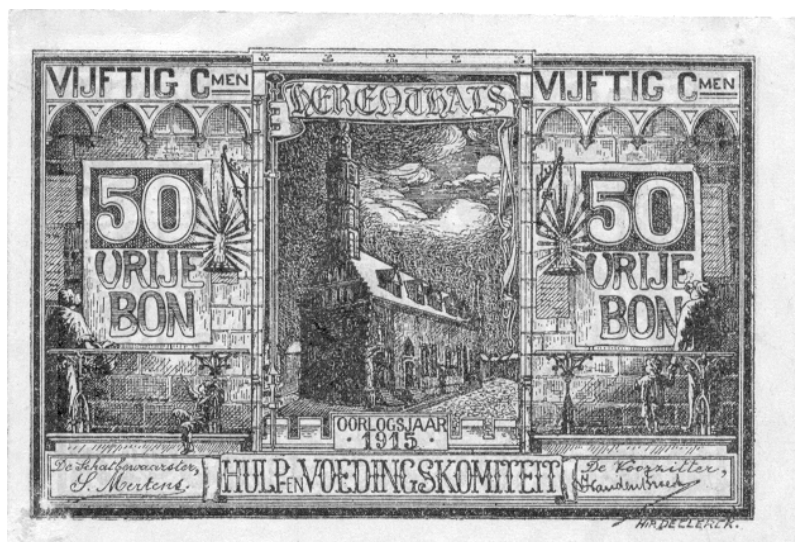
-Hoofden naar pleister: 1^e prijs: Fr. Van Houdt, Westerloo, Stadsmedaille

-Projectie : 1^e prijs : Frans Van Houdt, Westerloo, Stadsmedaille

Dat de laureaat, winnaar van in totaal 3 medailles, afkomstig was van buiten Herenthals, hoeft niet te verwonderen, in aanloop naar het volgende schooljaar lezen we in een volgende editie van dit streekkrantje, n° 39 :

Gemeente Herenthals – Teekenschool. De lessen worden kosteloos gege-ven, de jongelingen en ambachtslieden van vreemde gemeenten worden aanvaard op aanvraag bij het Gemeentebestuur. Herenthals, den 27 September 1908. De Burgemeester, Eug. Van Schoubroeck.

Op 16 september 1905 volgt de aanstelling van Hippoliet De Clerck, als nieuwe leraar tekenkunde, dit in vervanging van de overleden Broux. Deze Hippoliet De Clerck (°Brecht 1878, + Herenthals 1954) is de uitbater van papierhandel De Clerck – De Kock, tevens een kruidenierswinkel, aan Hofkwartier 13, pal naast de Tekenschool. Hij is bekend bij postkaartverzamelaars van de vele zichten op Herenthals anno 1905, Kempische numismaten kennen hem als de ontwerper van de Herenthalse noodbiljetten 1915, uitgegeven door het Hulp- en Voedingskomiteit.

In opdracht van het Hulp- en Voedingskomitee ontwerpt Hippoliet De Clerck in 1915 een prachtige reeks oorlogsbiljetten van 5-, 10-, 25- en 50 centiem. Door de Duitse bezetting is het normale verloop van de Teekenschool enigszins verstoord maar de Streekkrant van 'Zaterdag 4 December 1915, nr. 49, 51^e Jaargang meldt : *De klassen van Bouwkunde en Teekenkunde zullen heropend worden op zondag 5 december, te 10 uur voormiddag. De lessen, die van Teekenkunde, zullen gegeven worden, Zondags van 10 uur voormiddags tot 1 uur, en Donderdags 's namiddags van 1 uur tot 4 uur.*

De wedde van Hippoliet De Clerck bedroeg in december 1915, bij de heropstarting van de activiteiten 50 frank. Frans Baum, *bijgevoegd leeraar teekenkunde* had in dezelfde periode een maandwedde van 20,83 frank.

De Tekenschool was ondergebracht in een mooi oud gebouw op de hoek van de Grote Markt en het Hofkwartier, dat de lokale bevolking kende als het 'Vleeshuis'. In november 1970 werd dit gebouw echter door brand verwoest en in 1971 vinden we de Tekenschool terug op de hoek van de Grote markt en de Zandstraat. Na de brand en het heropstarten was er een opmerkelijke aangroei van het leerlingenaantal : schooljaar 1970-1971 : 128 leerlingen, schooljaar 1971-1972 : 208 leerlingen. Dat jaar werden ook 2 volwaardige ateliers opgericht : keramiek en beeldhouwen, in 1973 komt er ook nog een afdeling binnenhuisinrichting.

De Herentalse 'Teekenschool' (ca. 1908) op de hoek van de Grote Markt en het Hofkwartier. Links de schandpaal en de pomp, verder het H. Geesthuis, het Patronaat en de Tekenschool, het vroegere 'Vleeshuis'. In 1913 werd er, op initiatief van burgemeester Rombauts, een politiekantoor ingericht. De Tekenschool werd in 1971 door een brand vernield en in 1972 werden de resten gesloopt. In 1984 werd op de plaats van de Tekenschool en het Patronaat een nieuw parochiaal centrum geopend, 't Hof. (Postkaart ref. SAHe 005-wm, copyright stadsarchief Herentals).

In de notulen van de gemeenteraad van 15 september 1930 vernemen we het ontslag van J. Van Bouchout als leraar Bouwkunde, hij wordt bij beslissing van 27 oktober datzelfde jaar vervangen door de heer Alfons Draulans. Hippoliet De Clerck Jr. volgt zijn vader op aan de Tekenschool en bekleedt de functie van directeur tot 1963. Later wordt hij directeur aan de Academie van Mol. Om één of andere reden neemt hij de zware arduinen steen mee naar Mol, die door Fons Van De Water (en medewerkers) dan weer terug naar Herentals wordt gehaald.

Zilveren medaille met brede rand, 50mm, 43.99g

vz – hoofd van koning Leopold II naar rechts, LEOPOLD II / ROI DES BELGES, onderaan de naam van graveur LEOP. WIENER

kz – op een grondlijn en onder een parelboog symboliseren 4 kinderen de plastische kunsten : tekenen, schilderen, beeldhouwen en bouwkunde rondom : TEEKENSCHOOL VAN HERENTHALS, onder : 1903
in kleine lettertjes op de grondlijn : L.W. d'apres T.V.B.
(te lezen als: Leopold Wiener naar werk van Theodoor Van Berckel)

In 1949, bij het ontslag van Alfons Draulans wordt architect Jozef Van De Water, de latere directeur, aangesteld als vakleraar Bouwkunde. In het schooljaar 1958-1959 volgt met de richting Toegepaste Kunst – Grafische Kunst – Reclame' een nieuwe uitbreiding in het studietoelaat. In 1962 komt de oprichting van een voorbereidende afdeling en van 2 basisjaren.

Om elk schooljaar af te sluiten worden prijskampen ingericht die peilen naar de bekwaamheid van de leerlingen. Ook bij het gewijzigd schoolreglement van 1952 wordt dit duidelijk gestipuleerd :

Art 24. Om deel te nemen aan de prijskampen moeten de leerlingen gedurende een volledig schooljaar de lessen regelmatig gevolgd hebben.

Art 25. Het aantal vereiste punten is vastgesteld op 50%

Art 26. De prijskampen hebben plaats in de maanden Maart tot half April

Art 28. De schikkingen van de jaarlijkse prijskampen zullen veertien dagen op voorhand bekend gemaakt worden.

Art 29. De namen der leerlingen die 60% van de punten behaald hebben zullen aan de plaatselijke weekbladen medegedeeld worden

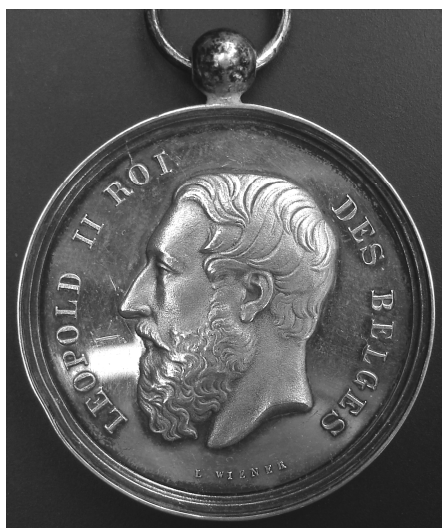
Art 30. De wedstrijden worden beoordeeld door een jury samen te stellen op voordracht van de bestuurder accoord met het Schepencollege uit personen vreemd aan de school doch met de nodige bevoegdheid.

Art 31. Als beloning kunnen aan de leerlingen eremetalen, diploma's en getuigschriften worden uitgereikt, alsmede nuttige geschenken in verband met het aangeleerde vak.

Art 32. Ontvangen een diploma en eremetaal : de lln. die 90% behalen. Ontvangen een diploma : de leerlingen die 85% der punten behalen.

Ontvangen een getuigschrift : de leerlingen die 70% der punten behalen.

Het diploma en de eremetalen worden enkel gegeven in betrekking met het hoofdvak van het studiejaar en de afdeling.

Kleine zilveren medaille met brede rand en draagoog, 40mm, 29.21g

vz – hoofd van koning LEOPOLD II ROI DES BELGES, naar links,
onderaan de naam van de bekende graveur, L. Wiener

kz – tekst in 4 sierlijke lijnen, binnen een lauwerkrans :

1909 / Herenthals / BOETSEERKUNDE / F. Van Houdt

In het *Nieuws- en Advertentieblad van Herenthals*, nr. 36, 45^e Jaargang, zaterdag 4 sept. 1909, van drukkerij-uitgeverij van Weduwe G.E. Broux-Heylen, gevestigd op 'Groote Merkt 21, te Herenthals', te lezen op de voorpagina : *Uitslagen van de Prijskampen, schooljaar 1908-1909, Klas van Teekenkunde, Middelbaar Onderwijs – 1^e Afdeling, Prijskamp voor Boetseerkunde – Hoofd naar pleister: 1^e prijs: Van Houdt Frans van Westerloo (VoortKapel), Kleine zilveren medaille.*

'Onze' Frans Van Houdt uit Voortkapel moet dus wel een sterke leerling geweest zijn. Het toekennen van (minstens) 3 medailles wijst erop dat hij telkens 90% der punten behaalde in de opgelegde proeven van projectietekenen (1908) en het boetseren van hoofden in plaaster (1908 en 1909).

In artikel 5 van het Reglement voorziet men op een bepaald ogenblik in de aanstelling van een directeur of 'bestuurder' voor de tekenschool :

Art 5. Het leraarskorps bestaat uit ten minste twee leraars. Zo dit aantal verhoogd wordt zal een bestuurder aangesteld worden. In elk geval zal een verantwoordelijk persoon aangesteld worden, die, zonder hiervoor speciaal vergoed te worden, de functie van bestuurder zal waarnemen, die op de toepassing van het programma zal letten en voor de nodige coördinatie zal zorgen.

Directeurs van de Herentalse Tekenschool :

Hippoliet De Clerck Sr. (vader)	1905-1948
Hippoliet De Clerck Jr. (zoon)	1948-1963
Jozef Van De Water (vader)	1964-1978
Fons Van De Water (zoon)	1978-2004
Pascale Brant	2004-

Om diverse redenen zag de Stedelijke Tekenschool zich genoodzaakt nog enkele keren te verhuizen van locatie. Zo komen ze nog achtereenvolgens terecht in een leegstaand industriegebouw in de St. Jobstraat, de Markgravenstraat en de Schoolstraat. In 1995 komt er tevens een wijkafdeling in de fusiegemeenten Morkhoven en Noorderwijk. Vanaf 2003 zijn alle activiteiten samengebracht in Markgravenstraat 77 en vandaag liggen er grootse plannen op de architectentafel voor een grote Kunstcampus.

Met dank aan :

- Fons Van De Water, ere-directeur van de Herentalse Tekenacademie
- Stadsarchivaris Dr. Jan Goris en medewerkers L. Janssen en J. Peeters
- Koen De Pooter, bestuurslid Numismatica Herenthals
- Lei Lennaerts, meester-graveur en lid van N.K. Brabant

